VECHILE INTOCMIRI

ALE

CORPORAȚIUNILOR

CONFERINȚA

ȚINUTĂ DE

GEORGE IONESCU
Culegător de litere-tipograf.

ÎN ZIUA DE 27 FEBRUARIE 1906

LA

BURSA MUNCEI DIN BUCUREȘTI

MUNICIPIUL BUCUREȘTI
BIBLIOTECA

BUCUREȘTI
Inst. de Arte Grafice CAROL GÖBL S-r I. St. Rasidescu
16, STRADA DOAMNEI, 16
1906.

www.digibuc.ro

VECHILE INTOCMIRI
ALE
CORPORAȚIUNILOR

Domnilor,

Astăzi, când se caută și la noi să se găsească o soluțiune prin care să se stabilească niște raporturi mai prielnice între muncă și capital, nu cred că este fără interes să ne aruncăm o privire retrospectivă asupra trecutului și să vedem ce există, cu privire la această chestiune, la popoarele mai vechi decât noi, la popoarele mai înaintate în civilizațiune, pentru ca din comparațiunea faptelor să putem trage și linia noastră de conduită.

Intocmirea Corporațiunilor, a acestor instituțiuni de regulare a raporturilor dintre muncă și capital, și păstrarea bunelor oficii între acești doi factori ai activității omenești, își perde urma în negura timpurilor celor mai vechi.

www.digibuc.ro

După părerile lui Pliniu și Plutarch, aceste grupări de meseriași ar fi creațiuni ale lui Numa Pompiliu, cunoscute sub denumirea de Colegii, cari erau de trei categorii: 1) Colegiile pentru perpetuarea cultului zeilor, 2) Colegiile industriale și pentru stingerea incendiilor; 3) acelea cari îngrijau de păstrarea datinelor la îmormântări,

Noi nu ne vom ocupà negreșit, decât de Colegiile industriale.

Printre cei d'întâiu meseriași, cari au format Corporațiuni, ni se citează: *dogarii, olarii, curelarii, cismarii, văpsitorii, aurarii, căldărarii* sau *lucrătorii în aramă și cântătorii* din *fluer*, cari pe acele timpuri formau o castă de meseriași, cum ar fi astăzi la noi lăutarii.

Și aceste uniuni de meseriași, își aveau întocmirile lor regulate, cu Comitete diriguitoare, cu Adunări generale și cu Regulamente organice.

Și pentru ca aceste grupări să fie și mai consistente, Numa Pompiliu le atribuise și un caracter religios, pentru ca fanatismul să contribue să-i țină și mai strâns uniți în jurul fiecărei grupări.

Și, în adevăr, atât de mult se cimentase spiritul de colegialitate și de ordine în aceste Corporațiuni, încât la un moment dat, deveniră o putere de temut în Statul Roman, ceace dăduse lui Tulu Hostiliu de gândit, și-l hotărîse chiar să le desființeze.

www.digibuc.ro

Serviu Tuliu însă, cel mai popular din toți Regii Romei, lărgește și mai mult drepturile politice ale lucrătorilor, pentru ca după dânsul Tarciniu Superbul să le desființeze din nou și împreună cu ele chiar Corporațiunile.

Legea celor Douăsprezece Table însă, repune din nou Corporațiunile în picioare, dându-le și dreptul de a se asocià între ele și de a-și întocmì singure Statute, cu rezerva din partea Statului, ca prin acele Statute să nu se aducă cea mai mică atingere drepturilor îndividului, garantate lui prin legile organice ale Statului.

La început, la Roma ca și aiurea, meseriile se exercitau de către cetățeni liberi, cari aveau toate drepturile politice. Serviu Tuliu instituise chiar două *centurii* de clasa I-a din lucrătorii în lemn și fier având în frunte câte un Prefect, iar dreptul de asociațiune li se concedase tocmai pentru ca să contracareze preponderanța patricienilor, adecă ale claselor avute.

In urma marilor cuceriri ale Romei însă, mulțime mare de sclavi începù să copleșească diferitele meserii și să facă astfel o concurență neloială meseriașilor liberi, cari nu mai găsiau terenul de altă dată pentru desfacerea produselor lor, de oare ce sclavii îndestulau cu prisosință pe stăpânii lor, cari tocmai erau consumatorii cei mai principali ai meseriașilor, cu tot felul de articole, dela cele

www.digibuc.ro

de întâia nacesitate până la cele mai de lux, începând dela cismar și până la fisolof, care făceà pe pedagogul copiilor stăpânului, și până la poeți, cari dilectau prin producțiunile spiritului lor, pe stăpânii lor la ospețe.

Și în schimb, acești sclavi nu primiau nimic de la stăpânii lor decât mâncare, care se compuneà din pâne cu sare, și numai pe la praznice cevà măsline.

Dar lăcomia stăpânilor nu se mărgineà numai la pretenția ca sclavul să lucreze în mod gratuit pentru el și ai lui, ci se transformàseră într'un fel de antreprenori de industrii, punând pe sclavi să lucreze și pentru public, încasând ei, stăpânii, valoarea obiectelor executate de sclavi.

Această stare de lucruri dede, negreșit, o lovitură de moarte industriei și sdruncină cu totul prestigiul meseriașilor, pe cari îi transformă într'un fel de clienți, cari așteptau totul numai dela munificența bogaților.

Iată de ce clasele avute disprețuiau industria, comerțul și orice fel de muncă, și credeau că nici un sentiment nobil nu s'ar puteà naște într'un atelier sau o prăvălie.

Numai două meserii rămăseseră, la început, în afară de grupările Corporațiunilor, și a-nume brutarii și croitorii.

Aceștia producând articole de prima necesitate

www.digibuc.ro

pentru subsistența publică, cu cari, în majoritatea casurilor, se îndelectniciau și femeile romane, erau dispensate de a se constitui în Corporații, cea ce denotă până la un punct stima ce aveau Romanii pentru femeile lor.

Meseriașii liberi împinși tot mai mult de concurența sclavilor, își strânseră rândurile din ce în ce mai mult și dederă Corporațiunilor un caracter politic, începând încă de atunci lupta pentru îmbunătățirea soartei lor materiale, care devenise atât de precară.

De această stare de lucruri se folosiră niște politiciani numiți *Tribuni*, provocând desordine în Stat, lucru pe care-l vedem și în zilele noastre, când câte un vântură-țară caută să-și crecze situațiuni personale pe umerii meseriașilor, abuzând de credulitatea lor și exploatând buna lor credință. Acest fapt sili pe Senatul Romei a desființà Corporațiunile.

Iuliu Cesar, Octavian August, Septimiu Sever și chiar împăratul Traian fură dușmani declarați ai Corporațiunilor. Iată ce scrie Traian lui Pliniu cel tânăr, care se află ca guvernator în Bitinia, care ceruse împăratului autorisație să înființeze o Corporație de 150 de membrii pentru stingerea incendiilor în Nicomideia.

«Să nu uităm, ziceà împăratul, că acea provincie și mai ales acel oraș, au fost turburate

www.digibuc.ro

adeseori de societăți de felul acesta. Or ce nume li s'ar da și pentru orice scop ar fi ele înființate, nu vor întârziâ, formându-se, a deveni asociațiuni răsvrătitoare.»

Și cine ar fi îndrăsnit să înființeze Corporațiuni în mod ilicit, ne spune Ulpian, se pedepsià ca aceia cari atacau cu armele localurile publice.

Numai Marcu Aureliu le favorisă oare-cum, acordându-le oarecari avantagii.

Sub influența principiilor umanitare ale creștinismului însă, numărul sclavilor împuținându-se din ce în ce, prețul muncei libere începù să crească, iar Corporațiunile își ieau din nou avînt, fie chiar în mod ilicit.

Așà că împăratul Alexandru Sever, silit poate și de împrejurarea că nu mai puteà dispune de sclavi îndestulători pentru diferitele servicii ale Imperiului, recunoscù legitimitatea Corporațiunilor, dându-le o constituțiune municipală, prin care se regulà și jurisdicțiunea neînțelegerilor dintre membrii Corporației.

Urmașii lui Alexandru Sever însă transformară Corporațiunile într'una fel de feude, din cari cel care intrà odată nu mai puteà eșì cu nici un preț. Devenià un fel de sclav pe viață al Corporației, cum erau la noi odinioară iobagii, fii fiind obligați a urmà profesiunea tatălui și siliți a face parte din aceași Corporațiune.

www.digibuc.ro

Corporațiunile fiind instituite ca persoane juridice aveau dreptul să poseadă și averi imobiliare de tot felul, fără ca membrii lor să aibă vre-un drept în mod individual asupra lor.

Fondurile Corporațiunilor se compuneau din taxele de înscriere și cotizațiunile lunare. Ele primiau legate și donațiuni cu cari veniau în ajutorul lucrătorilor în cazuri de boale, bătrânețe sau moarte.

Acesta era, de altfel, singurul avantagiu de care se bucurau membrii unei Corporațiuni, — foloasele pecuniare, ce primeau dela Corporațiune. — Din toate celelalte puncte de vedere Corporațiunile deveniseră o calmitate pentru lucrători, cărora le răpise, prin statutele lor organice, libertatea individuală, transformându-i, din cetățeni liberi, în niște instrumente docile, supuse la voința unui stăpân.

Corporațiunile la Romani erau constituite pe categorii de meseriași, iar în comunele unde meseriașii de aceași profesiune nu erau îndestulători spre a formà o Corporațiune, se permiteà întrunirea mai multor categorii de meseriași, mai apropiați unii de alții, spre a formà o Corporațiune, sau când nu era posibil nici aceasta, chiar categorii cu totul deosebite de meseriași se alipeau și formau Corporațiunea.

In ceace privește raporturile cu ucenicii, ei

www.digibuc.ro

se angajau prin contracte încheiate cu patronul, căruia 'i aparțineà dreptul să fixeze termenul de ucenicie fără să aibă nici un fel de îndatorire către ucenic. Până chiar și hrana și toată întreținerea erau în sarcina părinților copilului, care n'avea dreptul să se întoarcă la casa părintească decât după terminarea anilor de ucenicie. Iar după împlinirea acestui termen, neofitul erà primit în Corporație, unde i se plăteà un salariu.

Sclavii ca să intre în Corporație trebuiau să aibă autorizațiunea stăpânilor lor. Dar ei nu puteau intrà în toate Corporațiunile și nici să facă parte din comitete.

Astfel Corporațiunile, cari furnizau articolele de prima necesitate pentru subsistența poporului, nu primiau decât cetățeni liberi.

Odată însă intrat în Corporațiune, cetățeanul devenià, după cum am mai spus, un fel feudă, un fel de sclav al acestei grupări, din care nu mai puteà eși până la moarte.

Iar în Corporația brutarilor, — căci cu timpul și brutarii și croitorii se constituise în Corporații, — această aservire se întindeà și asupra copiilor. Ast-fel fiul cel mai mare erà obligat să urmeze profesiunea tatălui. Tot ast-fel și ginerele care țineà în căsătorie pe fata cea mai mare. Și nimic nu-l puteà scăpà de această sclavie, nici divorțul, nici chiar moartea soției, dacă apucase să știr-

www.digibuc.ro

beasc㠠cât de puțin din zestre, care se considerà ca un patrimoniu al Corporațiunii.

Atâta prioritate aveau interesele corporative, în această tagmă a brutarilor, încât dacă cinevà ļuà bunurile unui brutar cu titlu oneros, devenià de drept membru al acelei Corporații și supus tuturor restricțiunilor sale disciplinare.

Numai într'un singur caz puteà cine-va scăpà de lanțurile Corporațiunii și anume când devenià Senator, și atunci chiar cu condițiune ca să renunțe la tot avutul său.

In celelalte Corporațiuni se puteà cinevà răscumpărà cu bani sau a-și substituì un om în loc.

Luntrașii se considerau liberi dacă reușiau să trăiască cinci-zeci de ani nesupărați de nimeni, afară din Corporație.

Un brutar nu puteà dispune de averea sa nici pe cale testamentară, decât dacă și testatorul și legatarul consimțiau să intre în Corporație.

Fond comercial aparținea întru câtva și Corporațiunii, de oarece posesorul său nu puteà dispune de el după liberul său arbitru.

Meseria de brutar se considerà la Romani, ca o muncă grea, căci întâlnim cazuri de condamnări pentru vine mici, la munca brutăriei, cum s'ar condamnà în zilele noastre, pentru vine mari, la munca silnică a ocnelor de sare.

Intre conducătorii Corporațiiunilor, pe lângă

www.digibuc.ro

Magister, adecă Președintele Corporațiunii, un loc de frunte îl ocupau și așà numiți apărători ai Corporațiunilor sau *Patronii*, cari se alcgeau dintre persoanele cele mai bogate, pentru ca să poată face donațiuni sau legate Corporațiunilor. Patronul se bucură de multă cinste în fața membrilor Corporațiunii, cari se numiau *înfrățiți* sau *frați*.

Un patron puteà să facă parte din mai multe Corporațiuni deodată.

La Romani, fiecare categorie de Corporațiuni serbà o zi pe an, în onoarea câte unui zeu, pe care-l considerau ca patronul sau protectorul meseriei respective.

In special se serbà ziua de 19 Martie, care este ziua fundării templului Minervei, protectoarea prin excelență a tutulor industriilor. Serbările ei se întinseseră până la 23 Martie.

Tot astfel Corporațiile luau parte, cu steagurile în frunte, la serbările publice.

Ele trebueau să dea, în mod gratuit, pentru casa împăratului, articolele de specialitatea lor. Brutari erau îndatorați ca parte din pânea făcută de această Corporațiune, să o dea gratis săracilor.

Impăratul Dioclețian, stabilește pentru prima oară la Romani, un tarif de vânzarea mărfurilor și fixează salariile lucrătorilor, pedepsind cu moartea pe contravenienți, măsură care avù de

www.digibuc.ro

rezultat scumpirea mărfurilor, din cauza încetării muncii.

Impărații următori desființară această măsură atât de drastică și acordară Corporațiilor, ca compensație, dispensă de serviciul militar.

Negreșit că sub un asemenea regim despotic, lucrătorii nu puteau decât să sufere, fără să poată găsi vre-o alinare durerilor lor, neputând măcar să părăsească Corporația.

In unele Corporațiuni se fixă chiar și porțiunea de lucru pe care erà obligat să o săvârșească un lucrător în fiecare zi.

Astfel, un armurier erà dator să împodobească în aur și argint, în timp de treizeci de zile, șease căsci. Și vai de acela care n'ar fi terminat porția de lucru în acest interval sau greșià cevà.

Și pentru ca acești lucrători să nu se poată sustrage vre-o dată dela meseria lor, — care în aceste condițiuni erà un adevărat supliciu — erau însemnați cu fierul roșu, întocmai ca și criminalii și recruții.

Tăinuitorii unui fugit din Corporație erau condamnați să intre și ei în Corporațiune. Dar ceia ce făceà și mai de nesuferit poziția lucrătorilor în Corporații erà și obligațiunea ce aveau de a plăti cu toții, în mod solidar, orice stricăciune s'ar fi cauzat de către vre-un coleg al lor.

In schimb, erau scutiți, ca și brutarii, luntrașii,

www.digibuc.ro

și toate Corporaliile de serviciul militar, iar șefii de ateliere, după un stagiu de doi ani, erau dispensați de orice serviciu public.

Aceasta era, în trăsuri generale, organisațiunea Corporațiunilor la Romani, care dură până la desmembrarea imperiului Roman, prin năvălirile barbarilor.

Să trecem acum, să vedem ce era la un alt popor mai modern, dela care și noi ne-am influențat în parte în moravurile noastre, și dela care am copiat mai toată legislația noastră organică, și anume la poporul francez.

Domnilor,

In Franța, întocmirea Corporațiunilor își are originea tot în vechile instituțiuni ale Colegiilor romane.

Barbarii năvălitori desființaseră imperiul Roman numai politicește ; poporul însă, meseriașii, rămaseseră pe loc, cu vechile lor obiceiuri, cu vechile lor deprinderi. Și dacă Corporațiunile căzuseră pentru un moment în desuetudine, și dacă lanțul care-i ținea pe meseriașii romani lipiți de Corporațiune, ca într'o adevărată robie, slăbise sau se rupsese; necesitatea însă, care făcuse pe meseriașii Statului Roman să-și strângă rândurile, pentru ca să poată rezistà cu puteri unite în contra opresiunii claselor

www.digibuc.ro

dominante, nu dispăruse; și grupările meseriașilor au continuat să existe în stare latentă, până la limpezirea situațiunii politice, până ce, în fine, Carol Magnul, reușì să închege un Stat mare și puternic, în locul dispărutului imperiu roman, și anume Statul galo-francez.

Dar mai ales, după moartea lui Carol cel Mare, meseriașii simțiră nevoia să se grupeze mai mult la olaltă, pentruca să poată resistà mai cu succes vexațiunilor seniorilor feudali, cari înlocuiseră pe vechii sclavii desrobiți, prin servi, cari-și exercitau meșteșugurile ce cunoșteau în folosul stăpânilor lor, luând și ei abià o mică parte din produsele muncii lor.

Meseriașii liberi, cari nu făceau parte din feudele seniorilor, înăbușiți în exercitarea meseriilor lor de concurența feudalilor, se grupară în Corporațiuni, după modelele vechilor Colegii romane, ca să poată opune o forță mai resistentă feudelor senioriale.

Aceste Corporațiuni în lupta ce întreprind în contrà feudalității, încep să aibă și oarecare influență politică, dându-se mai mult de partea Regilor, cari se știe, prin secolele XII, XIII și XIV erau într'o luptă înverșunată cu seniorii feudali, până ce, în fine, în secolul XIV, Ludovic cel răsvrătit, proclamă libertatea individuală.

In Statutele de organizațiune ale Corporațiuni-

www.digibuc.ro

lor industriale din Franța, în secolul XIII, *pe lângă apărarea contra regimului feudal*, se mai prevedeà și *lupta contra concurenței lucrătorilor străini; interzicerea unui nemeseriaș, care nu făcuse anii de ucenicie, dela exercițiul unei meserii oare-care; susținerea onoarei profesionale* și, în *fine, limitarea numărului ucenicilor, pe motive că fiind prea mulți, patronul nu i-ar fi putut instruì în mod suficient în meseria sa.*

Aceste Statute, neaprobate la început, ca Statutele oricărei Societăți de astăzi, nerecunoscută ca persoană morală, fură în cele din urmă, sancționate și căpătară puterea de lege.

Corporațiunile din Franța, ar puteà fi considerate ca trăsura de unire între despotismul Colegiilor romane și libertatea muncii. In Corporațiunile franceze nu există sclavagiul din Colegiile romane, care țincà pe meseriaș lipit pe viață, de Corporațiune. Acì membrii Corporațiunii puteau oricând să părăsească Corporația, dacă nu mai voiau să exercite meseria.

Conducerea Corporațiunilor erà încredințată unor *patroni* numiți *Prud'homi*, adecă oameni înțelepți, căci prud'hom, dela latinescul *homo prudens*, însemnează om prudent, om înțelept, cari erau aleși dintre maeștrii cei mai cu greutate și mai reputați ca cunoscători ai meseriei respective.

www.digibuc.ro

Fondurile corporațiuniler se formau, pe lângă cotizațiunile membrilor și taxele de înscriere, din amenzile ce se aplicau acelora cari călcau regulamentele Corporațiunii. Ele primeau donațiuni și legate, întocmai ca în Colegiile romane.

Făceau parte din Corporațiune patronii, lucrătorii și ucenicii, — cari, în majoritatea cazurilor, erau fii de ai patronilor. — Când ucenicul erà străin, intervenià un contract între tatăl sau tutorele său legal și între patron.

Timpul de ucenicie erà de patru, opt sau doisprezece ani, după felul meșteșugului, termen fixat de altfel, prin Statutele Corporațiunii.

Când patronii aveau trebuință de lucrători, eșiau în piață, unde aceștia erau datori să se adune, spre a fi angajați, întocmai ca la noi până mai anii trecuți.

Sub acest regim, lucrătorii erau datori să intre în lucru în zori de zi și să nu părăsească atelierul decât după apusul soarelui. În tot timpul angajamentului, lucrătorul nu puteà să lucreze pentru alt cinevà în mod particular, dar nici nu puteà fi congediat fără motive.

În secolul XIV, trecerea dela starea de lucrător la acea de patron, se obținеà în urma unui examen de capacitate, care consistà din efectuarea unei lucrări de artă de către aspirant. Și numai după ce lucrarea erà găsită bună, concuren-

www.digibuc.ro

tul primiă o cartă de maestru, care-i permiteă să înceapă o afacere pe propriul său compt, după ce plătiă mai întâiu o taxă pentru Casa Regală și una pentru Casa Corporației.

Concursul se depuneă în prezența unor jurați, cari aveau facultatea să se pronunțe asupra valorii obiectului executat.

Cum însă de multe ori un singur om nu erà de ajuns să execute o piesă, el aveà dreptul să-și alcagă un ajutor, care se numià *companion*.

După primirea operei de către juriul examinator, candidatul erà dator să dea un banchet membrilor Corporației din cari făceà parte.

In caz de respingerea lucrării, candidatul puteà să facă apel la magistrații orașului.

Dacă însă candidatul erà fiu de patron, lucrarea erà mai ușoară, taxele către Casa Regelui și cea a Corporației reduse la jumătate, iar comisiunea de examinare se compuneà, de obiceiu, din amici ai părintelui sei, favoruri pe cari le vom întâlni și în vechile noastre Bresle.

Acest concurs aveà de scop ca să facă cunoscute aptitudinele celui ce voià să devină patron.

Și nimeni n'ar fi putut să treacă, în prima jumătate a secolului XIV, peste această obligațiune. Contravenientul ar fi riscat să i-se confișce mărfurile și uneltele, și să fie supus unor amenzi în folosul fondului comunal și al Corporației.

www.digibuc.ro

In organizațiunea Corporațiunilor franceze, pentru diferite motive, lucrul de noapte erà prohibit, în toate Corporațiile. Prudhomii aveau facultatea să confisce și să arză mărfurile celor cari nesocotiau regulamentele Corporațiunilor.

Vânzarea mărfurilor aveà și ea regulele sale speciale. Astfel nu erà permis unui negustor să cheme muşteriul din prăvălia altuia, iar uneltele de măsuri și greutăți trebuiau să poarte stampila serviciului de verificare. De asemenea nimeni nu puteà să exercite două meserii de odată. Așà, un cârpaciu n'aveà voie să facă cisme noui, nici un croitor să repare haine vechi, etc.

Un fapt curios în organizarea Corporațiilor franceze este și acela că regulamentele Corporațiilor se opuneau ca mai mulți lucrători să se asocieze între dînșii, spre a începe o întreprindere mai mare.

Pentru neștirbirea prerogativelor lor, Corporațiile veniau adesea în conflict chiar cu regalitatea.

Acest monopol al meseriilor în favoarea numai a unor clase de oameni, monopol care se moștenià din tată în fiu, făcuse ca progresul să nu poată face un pas înainte, lipsind emulațiunea, lipsind concurența și calitativă și cantitativă.

Filip al VI stabilise cel dintâiu în Franța un tarif pentru prețul mărfurilor și fixează salariile lucrătorilor. Succesorul său, Ioan cel Bun, la 1351, *desființă prohibițiunea ca cel ce voià să între-*

www.digibuc.ro

prindă o industrie oarecare, să fie mai întâiu om de meserie și să depună examenul de capacitate, precum și pe aceea relativă la limitarea numărului ucenicilor.

Ludovic XI, prin ordonanța din 23 August 1461, *desființează drepturile ce aveau Corporațiile de a-și întocmi Statute* singure, iar patronii în loc să se ridice prin concurs, încep să fie numiți de Regi, cari începură a intervenì în mod mai efectiv în regulamentarea industriei și comerțului. Tot în timpul lui Ludovic XI, se deschid străinilor granițele țării spre a introduce și industrii noui.

Numai înlăturând prerogativele Corporațiilor, au putut Regii să *favorizeze avîntul invențiunilor*, garantând inventatorilor proprietatea invențiunilor lor, printr'un brevet ce li-se acordà, precum și a unei prime de încurajare cu care își puteau începe exploatarea invențiunii.

Pe lângă multele rezultate salutare, pentru desvoltarea industriei în Franța, la cari a dat naștere amestecul Regilor în afacerile industriale și comerciale, sunt și unele de natură abusivă.

Astfel, Ludovic XI, după cum văzurăm, își însușise dreptul de a vinde brevetele de maestrii, iar Enric III dedese surorei sale Margareta, la măritiș, ca zestre, dreptul de a numì câte doi maeștrii din fiecare meșteșug, în orașele prin cari ar trece.

www.digibuc.ro

Sub Enric III se permise unui meseriaș, care nu reușise cu meșteșegul ce-și alesese, să întreprindă un altul, presentând la examenul de capacitate două lucrări de artă din două deosebite meserii, pentru care i-se acordă un termen de trei luni, iar dacă se găseau rele, candidatul aveà dreptul să ceară judecarea la alte două Comisiuni, întocmite de judecătorul regal, balotagiul fiind totdeauna în favoarea candidatului.

In fine, Enric IV deschise porțile meseriilor ori-cui ar fi voit să le îmbrățișeze, acordând, în schimb, privilegii însemnate și Corporațiilor, ceeace permise desvoltarea industriei mari.

Tot Enric IV creiă galeria Luvrului, unde instală mai mulți artiști, cari aveau dreptul de a ține câte doi ucenici, și a-i scoate ca maiestri la fiecare cinci ani, fără a fi supuși nici unui fel de concurs sau la plata vre-unei taxe. El acordă meseriașilor și dreptul de a se puteà mutà din tr'un oraș în altul, ceeace sub regimul corporativ nu erà permis.

Patronii particulari însă nu vedeau cu ochi buni galeria Luvrului, și Enric ca să protejeze de persecuțiunile lor pe lucrătorii Luvrului, îi confirmă în posturile lor prin niște scrisori numite *patente*, pe cari le emise în anul 1609.

Colbert, ministrul lui Ludovic XIV, în sistemul său de organizare economică, cuprinse și Cor-

www.digibuc.ro

porațiunile, cărora le modifică Statutele în sens mai autoritar, dându-le și posibilitatea executării acestor dispoziții pe cale administrativă. De acì încolo Statutele Corporațiunilor făceau parte din Legile organice ale Statului.

Turgot, prin edictul ce obținù dela Ludovic XVI, cu data de Ianuare 1776, desființează cu totul Corporațiunile numite și jurande, pe cari le consideră ca *un atentat la libertatea individuală, la libertatea comerciului și a industriei* și dă voie tuturor cetățenilor, de ori ce categorie, francezi sau străini, să întreprindă orice fel de meserie.

Decretează, cu nn cuvânt, libertatea muncii, ceace stârnì o protestare generală din partea vechilor patroni, cari formau casta corporativă.

Antoine Séguier, unul dintre cei mai fervenți susținători ai Corporațiunilor, într'o cuvântare a sa memorabilă, ținută în Parlamentul francez în ziua de 12 Martie 1776, ziceà că «trebuie să se păstreze aceste Corporațiuni, *cari nu sunt decât niște lanțuri pentru cei cari intră în ele, și o cauză de mizerii pentru cei cari vor, dar nu pot să intre.*

Prin desființarea Corporațiunilor, zicea el, *cumpărătorii nu mai sunt garantați contra vânzătorilor și fabricanților, căci omul prin firea lui tinde să abuzeze de libertate.*»

Prin urmare, Domnilor, chiar în Franța, Corporațiunile erau privite ca niște instituțiuni de

www.digibuc.ro

aservire individuală. Și ceea ce Franța a lepădat de sute de ani, nu cred că vom face un pas de progres îmbrățișând noi astăzi.

După retragerea lui Turgot, întâmplată la 12 Maiu acelaș an, Corporațiunile fură reînființate, însă în sens mai liberal, spre a fi abolite pentru totdeauna prin *Declarațiunea Drepturilor omului din 3 Noemvrie 1789.*

Așà dar teoriile preconisate de Turgot pentru libertatea industriei și comerciului, sunt reinstalate prin *art. 7 al Decretului din 2/15 Marte 1791*, lăsându-se câmp liber progresului, care năștea din libertatea absolută a muncii.

Aceasta erà, pe scurt, organizatiunea Corporațiunilor franceze, cu cari nu trebuesc confundate asociațiunile de ajutor reciproc din statele germanice, cunoscute sub numele de *ghilde*, cari aveau ca scop ajutorarea membrilor între dânșii și rezbunarea contra ori-cui ar fi adus un ultragiu vre-unui membru al asociațiunii, sau luau apărarea membrului lor, căzut sub urmărirea codului penal.

Să vedem acum care este astăzi starea lucrurilor în Franța, după desființarea Corporațiilor, căci în Franța și astăzi raporturile dintre muncă și capital sunt regulamentate.

* * *

www.digibuc.ro

Prin legea din 18 Martie 1806, se creiază în Franța, în locul vechilor Corporațiuni, instituțiunea *Prudhomului*, despre care întâlnim pomenindu-se mai întâi pe la 1296, sub Filip cel Frumos, care creiase douăzeci și patru de asemenea instituțiuni, a căror misiune erà de a însoți pe Președinții Corporațiunilor și pe consilierii lor în vizitele ce făceau fabricilor și atelierelor.

La 1476 Regele René autorizase pe pescarii din Marsilia a se constitui într'un asemenea Tribunal.

Burghezii orașului Lyon fură și autorisați la 29 Aprilie 1464, de către Ludoviv XI, ca să numească câte un Prudhom cu misiunea de a rezolvà diferendele ce s'ar fi iscat între negustorii ce frecuentau bâlciurile. Mai târziu, sub Ludovic XII, Francisc I, Ludovic XIII și XVI aceste atribuțiuni se întinseră și la raporturile dintre fabricanți și lucrători.

Cel dintâiu Consiliu de Prudhomi în Paris, fu creiat în 1844. În aceste Consilii însă lucrătorii n'aveau cuvânt, cea ce-i făcù să protesteze și să ceară Guvernului schimbarea acestei legi și cu ea împreună a unei stări de lucruri intolerabilă.

Astfel prin Decretele din 27 Maiu și 6 Iunie Consielele Prudhomilor se reorganizară pe bazele principiului electiv și se declarară ca alegători toți patronii, șefii de ateliere, contra-maeștrii, lucrătorii și practicanții, cari aveau etatea de 21

www.digibuc.ro

de ani împliniți și o reședință de șease luni în Circumscripțiunea acelui Consiliu; iar eligibili erau toți patronii, șefii de ateliere, contra-maeștrii și lucrătorii, cari aveau etatea de 25 ani împliniți, cari știau să scrie și să citească și aveau o reședință de un an în Circumscripțiunea acelui Consiliu.

Prin modificarea adusă acestei legi la 1 Iunie 1853 se ridică dreptul de alegători și eligibil tuturor străinilor și acelora cari vor fi suferit o condamnare de cel puțin trei luni, pentru delicte de ori ce natură, sau cari și-ar fi perdut drepturile politice.

La 7 Fevruarie 1880 survine o nouă modificare, prin care se impune patronilor, cari voiau să se bucure de dreptul de alegători, să aibă etatea de 25 de ani împliniți, să fie patentari de cel puțin 5 ani și să aibă o reședință de trei ani în Circumscripțiunea respectivă, iar eligibililor li se cerea vârsta de 30 de ani împliniți.

Prin modificările din 24 Ianuare 1889, se șterg din listele electorale prudhomale, cei cari ar fi suferit o condamnare dela o lună în sus, pentru un delict de ordine publică.

Consiliul prudomal se alegeà în modul următor:

Patronii reuniți în adunare *separată*, aleg pe Prudhomii patroni, iar lucrătorii întruniți în adunare *separată* își aleg pe Prudhomii lucrători.

www.digibuc.ro

La primul scrutin de alegere se cerea majoritate absolută, iar la al doilea, majoritatea relativă.

La fie-care trei ani acest Consilu se reînoește pe jumătate prin tragere la sorți. Cei eșiți la sorți pot fi realeși. Adunările generale sunt convocate de Prefect, care ține ordinea în sala ședințelor, și se pot disolvà printr'un decret al Capului Statului, după cererea ministrului de justiție.

Consiliul Prudhomilor se împarte in două secțiuni : în *Biuroul de conciliațiune,* care se compune dintr'un maiestru patron și unul lucrător, cari se presidează pe rând, și *Biuroul general de judecată,* care se compune, *după ultima modificare din 15 Iulie 1905,* dintr'un număr egal de patroni și lucrători, cel puțin câte doi, la care se adaogă Președintele și vice-Președintele, din cari unul trebue să fie ales de patroni și unul de lucrători, și cari presidează alternativ. In cas de paritate de voturi se procedează la o nouă judecată sub președința judecătorului de pace al Circumscripției respective.

Acești consilieri sunt asimilați magistraților. Ei depun jurământ în mânile Prefectului, iar secretarii lor au fost totdeauna salariați.

Prin art. 6 al legii din 7 Februarie 1880 se acordă și membrilor Consiliului prudhomal o retribuțiune, care pentru orașul Paris este de 1.800 lei pe an, iar pentru provincii de 1.200 lei, *plă-*

www.digibuc.ro

tibilă de către casa comunală, fără nici o sarcină pentru împricinați.

Membrii Consiliului prudhomal poartă ca semn distinctiv o insignă, care se numește decorațiunea Prudhomului.

Până la 1864, o vină de o gravitate oarecare a unui singur Consilier prudhomal, atrăgeà disolvarea întregului Consiliu.

Abià la 1864, guvernul venì cu un Proect de lege, care mărginește pedeapsa numai asupra mădularului culpabil.

Tot prin această modificare a legii se reprimară abuzurile ce un membru din Consiliul Prudhomilor ar fi putut comite în exercițiul funcțiunii sale, prin refuzul său de a luà parte la lucrările Consiliului.

Aceste Consilii sunt sub supravegherea Ministrului de Justiție, iar de competința lor este:

1) Contestațiunile relative la Contractele de ucenicie,

2) Cererile de resilierea angajamentelor între lucrători și patroni,

3) Se pronunță asupra indemnităților ce s'ar cuveni unora din părțile în litigiu,

4) Supraveghiază stabilitatea elevilor în ateliere și fabrici.

Părțile în litigiu pot avea câte un apărător, care este un avocat înscris în barou.

www.digibuc.ro

Pentru cazurile de insulte grave, Prudhomii pot aplică pedepse, cari nu pot trece de 10 lei sau maximum trei zile de închisoare.

Ședințele lor sunt publice. Când însă împrejurările ar cere-o, se poate ține și ședință secretă, dar sentința, în tot cazul, se pronunță în ședință publică.

Minorii sunt citați în persoana tatălui sau tutorelui lor legal, iar femeia măritată trebue să fie asistată de bărbat, și dacă acesta refuză consimțimântul său femeiei sale de a sta în judecată, și ea este pârâtă, Consiliul autorizâ dispensa; dacă este însă reclamantă, consimțimântul bărbatului este idispensabil.

Biroul general pe judecată se poate pronunță în ultima instanță într'un litigiu, care nu întrece suma de 300 de lei.

Decisiunile Biuroului de judecată sunt susceptibile de recurs, fără a împedecà însă execuțiunea provisorie, iar în materie de polițe se poate face chiar apel, în curs de zece zile de la pronunțarea sentinței.

In materie de poliție administrativă, de compentința Consiliului prudhomal este:

1) *Conservarea proprietății mărcilor de fabrici spre a nu fi contrafăcute,*

2) *Regularea diferendelor între fabricanți și șefii de ateliere, prin verificarea condicilor de*

www.digibuc.ro

trecerea acompturilor și a materialului furnizat de patron,

3) *Inspecțiunea și vizitarea atelierelor, în care Consiliul Prudhomilor culege informațiunile statistice asupra numărului lucrătorilor și meseriilor ce se exercită în atelier; ameliorațiunile de cari fabricațiunea ar fi susceptibilă, se pronunță asupra perderilor, dacă sunt, și asupra mijloacelor de-a le repară. Se intereseză, cu un cuvânt, de tot ceace ar puteà să intereseze ordinea publică și progresele Industriei.*

Prudhomii sunt îndatorați să anunțe pe fabricanți cu două zile înainte despre vizita lor.

Ei nu pot să ceară comunicarea Registrelor de afaceri; nici procedeele vre-unor fabricațiuni, pe cari fabricanții voesc să le țină secrete.

Ei pot constată numai contravențiunile la legile și regulamentele în vigoare, când vor trebuì să fie asistați de un oficer al poliției judiciare.

Prudhomii fac parte și din Consiliul superior de judecată între muncă și capital, care se compune din 24 membri patroni, din cari 7 prudhomi și din 24 membri lucrători, din cari 7 prudhomi.

Aceste Consilii au atribuțiuni de altă natură. Ele intervin în conflictele ivite între muncă și capital în cazuri de greve, fie pentru sporirea salariilor sau schimbarea orariului de lucru, etc.

Cam aceasta este starea lucrurilor astăzi în

www.digibuc.ro

Franța, dar să vedem ce erà la noi, sub regimul vechilor noastre Bresle.

Domnilor,

In țările române, vechimea acestei instituțiuni a Corporațiunilor, se urcă până aproape de epoca fundării Principatelor, și erau cunoscute sub numele de *Iznafuri, Tagme* sau *Bresle.*

Este posibil ca ele să fi fost o vechiă reminiscență a Colegiilor romane; căci se știe ca Dacia Traiană nu erà numai o provincie cucerită, dar și o colonie romană. Și coloniștii aduși acì de împăratul Traian au venit cu toate obiceiurile și deprinderile lor, și prin urmare și cu organizațiunea Corporațiunilor, dar din cauza vremurilor de restriște și de nesiguranță prin cari au trecut locutorii acestor țări, aceste instituțiuni au continuat să existe în stare latentă, nebăgate în seamă de nimeni, și numai după închegarea și liniștirea relativă a Statului român, după potolirea adecă și a celei din urmă invazii, care este acea a popoarelor slavice, să se fi păsit la un început de organizațiune economică, ceea ce ar și explică schimbarea numirilor, sub cari sunt cunoscute aceste asociațiuni industriale și comerciale.

Chiar cuvântul *Breaslă,* care este de origine slavă, conține în el un fond roman, căci după cum ne spune d-l Wachmann, breaslă vine dela *breastvă,*

www.digibuc.ro

care în slavonește însemnează frăție, frățietate sau frățelnic, iar noi văzurăm că membrii Corporațiilor la Romani se numiau frați sau înfrățiți.

Dar se poate ca să fie și rezultatul vre-unor nevoi de ordine pur economică. Indivizi cu interese comune să se fi adunat în momente de grea cumpănă spre a se consfătui asupra unor nevoi comune și a luà măsuri de apărare cu puteri unite în contra vreunei vexațiuni venite de aiurea, fie din partea vreunor slujbași prea zeloși ori abusivi, fie contra unor deciziuni ale ocârmuirii sau chiar ale Domnului, care cu știință sau fără de știință le-ar fi adus vre-o vătămare.

Părerea că în țările române n'ar fi existat nici un fel de negoț, nici un fel de industrie, până către finele secolului XVIII, nu poate fi întemeiată.

Atâtea numiri toponimice, cari și-au luat naștere din ființa unor meserii, cari au dispărut dejà de mai bine de 50 de ani din țara noastră, sunt dovezi contrarii.

Astfel de numiri sunt Biserica *Zlătarilor*, Biserica *Postăvarilor*, Biserica *Șelarilor*, *Olarilor*, *Broștenilor*, etc. Și, fapt curios, că istoricii ne citează ca Corporații existente în Dacia Traiană tocmai pe acelea ale *făurăurarilor*, (zlătarii), *fabricanților de corturi, de haine și de postavuri*, (postăvarii) *lucrătorilor de curele și șei*, (șelarii) *olarii*, *lucrătorii în fier*, cunoscuți sub numele de fabrii,

www.digibuc.ro

cari făceau chei, lacăte și broaște (Broștenii) *lulucrătoiii în lemn* (dulgherii). Apoi numiri de uliță, ca ulița *Cavafilor, Șepcarilor, Covacilor, Dulgherilor, Blănarilor, Căldărarilor, Mămularilor,* etc. atâtea numiri de meserii, dispărute încă de mult din țara noastră, dar cari, în tot cazul, ne mărturisesc despre existența unui început, ori-cât de slab, de comerț și industrie și în țara noastră, la o epocă mai îndepărtată.

Și acești puțini meseriași și negustori s'au constituit în Bresle spre a-și apără interesele comune.

Iar acolo, unde numărul meseriașilor de aceiași categorie nu erà îndestulător, găsim Breasla compusă din meserii de diferite categorii alăturate unele pe lângă altele.

Unul din primele documente în cari se vorbește de Bresle în țara noastră, este și acela dela 1641, dat de Episcopul Benedict al Romanului, citat de d. Wachamnn.

Aceste Bresle aveau de scop protegiarea meseriei și ajutorarea membrilor lor în cazuri de nevoi.

Domnilor, vechile noastre Bresle serbau ca și Romanii, câte o zi pe an în onoarea câte unui sfânt, care se considerà ca patronul sau protectorul meseriei respective. Astfel Breasla pescarilor din București serbà pe Sf. Nicolae, aceea a cismarilor pe Sf. Spiridon, a morarilor pe Sf. Haralamb; Breasla ciobotarilor din Iași prăznuià

www.digibuc.ro

ziua Inălțării, acea a calicilor pe Sf. Parascheva etc.

Vechile Bresle nu excludeau din sânul lor pe străinii de mult stabiliți în țară. Așà, într'un hrisov din 1784, se pomenește că Breasla *astaragiilor* numărà la acea epocă 24 creștini și 16 Armeni. Tot astfel Statutele Breslei *Șelarilor* cuprindeau ce pot face parte din Breaslă toți meseriașii, pământeni ori străini, carì vor trebuì să asculte de acelaș staroste. In Breasla *giuvaergiilor* la 1793 însuși starostele erà un străin, anume *Eliazar giuvaergi-bașà;* iar al *zăbunarilor* se numià *iorgangi-bașà,* care pe la 1800 erà un Armean.

Și astfel cu toate Breslele.

Nici una nu oprià pe străini să-și exercite meseria în țară, dacă erà înscris în Breaslă, și-și plătià regulat cotizația.

Prin străini se înțelegeau numai negustorii ambulanți, cari veniau cu mărfuri din străinătate.

Aceștia n'aveau voie să vândă cu mărunțișul, ci numai cu ridicata, după ce plătiau obicinuita taxă la casa Breslei.

Cu toate acestea, din cauza puterii de cari se bucurau consulii puterilor străine pe acele vremuri, în țara noastră se făceau destule abuzuri.

In capul Breslei se află Starostele, care ținea locul vechiului *Magister* din Colegiile Romane, care aveà și alte denumiri speciale, după felul meseriei.

www.digibuc.ro

Astfel *la croitori* se numià *terzi-bașà*, la *argintari, cuiumgi-bașà*, la *bărbieri, proto-meșter*, la *cojocarii bașcalii chiurciu-bașà*, la *işlicari, calpacci-bașà*, la *zugravi, cacasu-bașà*, etc.

Unele Bresle însă aveau o constituțiune mai inferioară, și purtau numele de *vătășii*. Așà erau Breslele *brutarilor, precupeților, harabagiilor, pescarilor, săpunarilor, tăbăcarilor, măcelarilor, făinarilor, etc*, cari aveau vătași, în loc de staroste. Vătaful bucătarilor, când această demnitate erà ocupată de *acci-bașà*, adecă bucătarul-șef al Curții Domnești, luà titlul de staroste.

Breslele întrunite ale *dulgherilor, zidarilor, nisiparilor și cărămidarilor* din București, aveau fiecare câte un vătaf, iar în fruntea tuturor erà *mai-mar-bașà*.

Starostele erà totdeauna ales de obștea Breslei, dintre meșterii cei mai bătrâni, mai cu greutate și mai pricepuți în ale meșteșugului, nu din acei cari voiau să trăiască ca niște parasiți de pe spinarea colegilor lor. Ei se întâreau de Domnitor.

Starostele erà ajutat în administrația Breslei de un Consiliu ales tot de obștea Breslei, care țineà locul vechilor *patroni* din Colegiile romane. Membrii acestui Consiliu se numeau *epitropi* sau *proestoși*, și numărul lor varià după populațiunea Breslei, și se alegeau dintre meșteșugarii cei mai-

www.digibuc.ro

de frunte, nu din cei cari își uitase meseria sau nu o învățase niciodată cum se cade.

Vice-Președintele se numiă *Vătaf* sau *Ceauș*, iar Comitetul se numea *Stărostie* sau *Longe*.

Nici o deciziune nu se puteà lua cu privire la o Breaslă fără avizul Stărostiei respective. Stărostiile aveau dreptul să aplice amenzi și uneori chiar corecțiuni corporale.

In Breslele compuse din mai multe categorii de meserii, Comitetul de judecată sau Stărostia se compuneà din Staroste și epitropi delegați de meseriile respective.

Apel în contra deciziunilor Stărostiei se făceà la *Vel-Cămăraș* sau la *Aga*, care vedem că a exercitat în toate timpurile o influență oarecare asupra Corporațiunilor. Adesea se mergeà și până la Domnitor.

Pentru executarea hotărârilor Stărostiei, fiecare Breaslă aveà câte un ceauș, iar pentru ajutorarea membrilor în cazuri de bătrânețe, boală ori moarte, sau întreținerea bisericii Breslei, erà cutia, care se țineà pecetluită și se desfăceà odată pe an, în fața întregului Consillu al Stărostiei, când Starostele întocmià o Dare de seamă.

In ceea ce privește raporturile între meșteri și ucenici, trebuià să se închee contracte cu părinții sau reprezentanții legali ai ucenicului. După

www.digibuc.ro

terminarea anilor de învățătură, ucenicul trebuiă să mai stea la acelaș meșter încă un an ca simbriaș, iar simbria se hotărâ de Stărostie.

După terminarea și a acestui termen, neofitul se supuneà unui examen de capacitate, care constà din facerea unei lucrări de artă, întocmai ca în Corporațiunile franceze, iar după recunoașterea sa de lucrător, se dedeà o masă la toți breslașii, cu cheltuiala cutiei.

Sub regimul vechilor Bresle unui meșter îi erà interzis să primească un ucenic fugit din altă parte, iar învoielele călfilor cu meșterii trebuiau să fie vizate și de Stărostie.

De asemenea călfile nu puteau să părăsească pe meșterii lor fără învoirea Stărostiei.

Călfile cari deveniau asociații vreunui meșter, trebuiau să plătească o taxă la cutia Breslei, iar dacă deschideau singuri, taxa erà îndoită. Tot îndoită erà taxa și când cinevà deschideà două prăvălii. Feciorii de meșteri erau scutiți de aceste taxe iar la unele meserii le plătiau pe jumătate.

*

Aceasta erà starea de lucruri în vechile Bresle românești, care dură până la 1820, când Domnitorul Mihail Suțu desființă monopolul ce aveau Stărostiile asupra meseriilor, permițând tuturor străinilor să facă parte din Bresle și să-și exer-

www.digibuc.ro

cite meseria; iar prin *Regulamentul Organic* se suprimară și ultimele resturi de prerogative ale Stărostiilor, împărțindu-se meseriașii și negustorii în clase, după patenta ce plăteau, așà că Stărostiile au trebuit să cadă în desuetudine, și să dispară încetul cu încetul prin inaniție, fără să fi fost desființate prin vre-o lege specială.

Domnilor, Este de remarcat că în toate aceste organizațiuni de meseriași, din orice epocă, tipografii n'au format nici o dată Corporațiune.

Ei au fost considerați în totdeauna ca un corp a-parte, mai indelectual și, dacă mi-ar fi permisă expresiunea, aș putea zice mai de elită. Ei n'au fost nici o dată amestecați printre ceilalți meseriași, cari puteaù să fie analfabeți, pe când tipograful trebuià să aibă cunoștințe serioase de carte, și, pe acele timpuri, chiar de desemn, sculptură și gravură.

Prin felul meseriei lor, ei se apropiau mai mult de clasa artiștilor.

Și ori de câte ori crà nevoe să se iea vre-o dispoziținne cu privire la dânșii, Domnul slobozià Hrisoave speciale.

Așà este Pitacul lui Mihail Șuțu din 25 Iulie 1784, privitor la înființarea censurei, precum și Hrisovul ce dă la mâna lui Stancu tipograful din București, ca să fie scutit de dijmărit i vinăriciu pe bucatele sale. Asemenea Caragea dispune să se

www.digibuc.ro

acorde oarecari favoruri lui Nicoli Lazăr, proprietarul tipografiei din București și a *morii de hârtie dela Colentina* pentru unele servicii aduse culturii românești. Alexandru C. Moruzi dă asemenea un Hrisov la 2 Aprilie 1792, prin care se oprește introducerea în țară a cărților tipărite în străinătate, ca o măsură de protecțiune pentru tipografiile românești.

Acestea și alte o mulțime de documente, ne adeveresc că tipografiile n'au avut Stărostii. Mijlocitorii între Domn și tipografii din toată țara, erau Mitropoliții și Episcopii eparhioți.

Domnilor, astăzi, după o existență liberă și independentă de mai bine de 70 de ani a meseriașilor, libertate sub auspiciile căreia s'au realizat progresele însemnate ce constatăm în industria și comerțul nostru, se caută, pe căi piezișe și lăturalnice, sub pretextul îmbunătățirii soartei materiale a lucrătorului, să se încătușeze brațele vînjoase ale muncitorilor români, cari sub regimul libertății muncii, au dat dovezi de atâta vitalitate.

Da! Trecut'au brațele noastre printr'o cumplită criză de lucru! Am suferit cu toții, și capital și muncă. Dar aș întrebà: ce remediu au putut să aducă Corporațiunile în actuala lor organizațiune, acestei stări de lucruri, sau ce ameliorări vor fi în stare să aducă pe viitor, ori în ce sens își vor

www.digibuc.ro

.modifică statutele și regulamentele lor organice?

Domnilor, Nu cred să fie un om care să nu dorească îmbunătățirea soartei meseriașilor și muncitorilor în genere! Dar credeți că această mare reformă economică se poate realizà printr'o simplă trăsătură de condeiu?

La această reformă atât de însemnată trebue că concure mai mulți factori importanți.

Intre alte măsuri de căpetenie, pentru ca lucrătorul să simtă o ameliorare în situațiunea sa materială, el trebue să găsească în permanență de lucru, atâta timp cât este sănătos și poate muncì; al doilea să găsească un sprijin în cazuri de boală, de bătrânețe sau ori ce alte nevoi, la o casă de ajutor pusă sub controlul Statului, la care să contribue pe lângă lucrător și patronul, în raport cu numărul lucrătorilor ce întrebuințează în fabrică sau atelier.

Pe lângă aceste două condițiuni s'ar mai puteà adăogà și complectarea cunoștințelor sale tecnice, pentru ca să poată ține piept concurenței lucrătorului străin.

Domnilor, Breslele vechi aveau rațiunea de a fi, întru cât principiul pe care se rezemau erà monopolul meseriei în mânile meseriașilor, și nimănui altul nu-i erà permis a pătrunde prin porțile citadelei, nici chiar meseriașilor străini.

In starea de astăzi a lucrurilor însă, cari sunt

www.digibuc.ro

prerogativele ce Corporațiile acordă meseriașilor și în special lucrătorilor?

Sunt, în adevăr, în legea de organizare a meseriilor unele dispoziţiuni bune, dar felul cum se aplică această Lege, le face cu totul iluzorii!

Așà sunt dispoziţiunile articolului 95 din lege, ale cărui efecte meseriașii români le-au simțit în destul, ca să mai fie nevoie să insist asupra lor! Casurile în cari un Român să fi fost preferit vreunui străin, protejat de dispoziţiunile acestui articol, sunt casuri cu totul sporadice, pentru ca să merite să mă opresc asupra lor.

In ce privește celelalte îngrădiri în contra străinilor, ele sunt anihilate prin dreptul de reciprocitate de care se folosesc străinii, cari vor dovedì că și în țara lor există pentru Români asemenea drepturi, căci de sigur, nu se va găsì un stat în Europa, care să nu ne acorde și nouă aceleași avantagii în țările lor, când se știe că pe acest teren n'au a se teme de nimic din partea noastră, afară, poate, de foarte rare escepții.

Mai e nevoie să mai enumăr și celelalte interpretări maliţioase ce se dau articolelor din Lege? Să citez de ex. vexaţiunea ce se exercită asupra micului patron ca să scoată carnet soţiei și fiicei sale, cari-l ajută în meșteșugul său? ori a numeroaselor procese de contravenţie, rezultate din cauza imposibilităţii de a se îndeplini dispozi-

www.digibuc.ro

țiunile al. 2 de sub articolul 26 din Lege, privitor la obligativitatea de a duce elevii la biserică în fiecare Duminecă sau sărbători consfințite prin Legea repauzului Duminecale ori cultul fiecărei religiuni?

O altă dispoziție priincioasă din Lege, care este în favoarea lucrătorilor, ar fi obligațiunea ce au antreprenorii de lucrări publice de a întrebuința, în majoritate, lucrători Români. Ce e drept această stare de lucruri există și mai 'naainte cu unele excepții,. In schimbul acestui avantagiu însă, pe umerii meseriașilor apasă astăzi o o serie de taxe cari în dese cazuri le răpesc bucățica dela gură, fără să le acorde vre-o compensațiune covârșitoare.

Domnilor, Să se regulamenteze și la noi raporturile dintre muncă și capital, cum este în toate țările civilizate, nimeni nu se pune de price.

Dar să nu se încătușeze nici munca nici capitalul românesc, sub *tirania* Corporațiunilor, căci din tiranie *se naște anarhia*. Marele Eliade ziceà: «urăsc tirania, dar mi-e frică de anarhie.»

Să nu uităm că trăim în secolul XX, secol de cucerire al libertăților celor mai absolute. Și când popoare considerate mai până ieri de sălbatece își varsă sângele șiroae pentru căpătarea libertăților lor, nu cred că s'ar face o operă de asanare publică sau de cimentare a raporturilor dintre

www.digibuc.ro

muncă și capital, punându-se și capitalul și brațele românești la discreția acestor asociațiuni, de cari împăratul Traian, care ne-a lăsat ca moștenire acest pământ, aveà atâta oroare, considerându-le ca asociațiuni de răsvrătire și de dezordine socială.

Prin urmare, Domnilor, dacă nu mai este cu putință din cauza progreselor realizate de mecanismul industrial și în special de *mașinismul industrial* ca vechile monopoluri, pe cari le aveau Breslele asupra meseriilor, să se mai reînființeze, ce noimă ar mai puteà să aibă să desgropăm numai scheletul acestor Bresle, spre a le reînvià sub formă de strigoi?

Domnilor, Imprejurările trecutului nu se mai pot adaptà situațiunilor prezentului și sper că nici la ale viitorului.

In lături deci cu strigoii, superstiții vrednice de alte timpuri, și să pășim înainte, liberi și independenți, pe calea progresului și-a civilizațiunii și să nu ne mai sulemenim cu rugina trecutului, pe care au lepădat-o toate popoarele Europei de sute de ani, căci după cum spuneà marele Cogălniceanu: *la oameni noui se cade și legi noui.*

www.digibuc.ro

AUTORII CONSULTAȚI:

1). **V. A. Urechiă,** *Istoria Românilor.*

2). D-ra **Constanța Bârsan,** *Colegiile la Romani,* București 1889.

3). **C. Ed. Wachman,** *Despre Corporațiuni (Bresle)* București 1902.

4). **M. Charles Strauss,** *Code manuel des Conseils* et *Revue de Prud'hommes*, Paris 1900.

5). **Gustave Fortier,** *Code pratique des Prud'hommes*, Paris 1906.

www.digibuc.ro